

קטע מתוך סקירת "ההתפתחויות הכלכליות בחודשים האחרונים" שתופיע בחודש הבא:

פער המחירים בין ישראל למדינות המפותחות

- להלן מוצגת השוואה בין רמת המחירים בישראל לרמתם במדינות המפותחות. מהשוואה עולה כי רמת המחירים הממוצעת של מחירי הצריכה הפרטית בישראל בשנת 2010 הייתה גבוהה יחסית לשאר חברות OECD; זאת כאשר מביאים בחשבון שרמת ההכנסה לנפש בישראל נמוכה מהממוצע בחברות OECD. המחיר הגבוה של מוצרי הצריכה בישראל מבטא שילוב של שקל חזק וכן מחירים גבוהים במיוחד במוצרי צריכה מסוימים.
- נמצא כי מחירי המזון בישראל בשנת 2008 היו גבוהים מהמצופה ממדינה שבה רמת ההכנסה לנפש דומה לרמתה בישראל. על פי ניתוח התפתחותם של מדדי המחירים לצרכן, שערי החליפין והצמיחה, סביר כי פערים אלו נותרו בעינם, ואולי אף התרחבו בין השנים 2008 ו-2011. פער המחירים נובע, בין היתר, ממבנה שוק לא תחרותי של מוצרי מזון מסוימים, וכן מהמע"מ הגבוה (בהשוואה בין-לאומית) על מוצרי מזון.
- החשיפה ליבוא של מוצרי הביגוד וההנעלה והתחרות בענף תורמות לרמת המחירים הנוחה ברכיב זה של הצריכה הפרטית. לעומתם נמצא כי המחירים במלונות ומסעדות ומחיריהם של שירותי התרבות והפנאי ושל כלי הרכב הפרטיים גבוהים בהשוואה בין-לאומית.

א. רקע – פער המחירים או שער החליפין הריאלי

פער המחירים בין ישראל לחו"ל היה נושא מרכזי במחאה, שפשטה בישראל והגיעה לשיאה בקיץ האחרון. ההשוואה בין מחירי הדלק ומוצרי החלב בישראל למחיריהם בחו"ל, שנתוניהם הופיעו בעיתונים, הייתה בבחינת רוח גבית למארגני המחאה, ותמכה בטענה כי מדיניות כלכלית שונה עשויה לסייע להפחית את מחירי הצריכה הפרטית בישראל, ובכך לפעול לרווחתם של מרבית התושבים.

השוואת המחירים המקומיים למחירי חו"ל ברמה האגרטיבית אינה אלא בחינה של שער החליפין הריאלי של המשק, בחינה הנערכת תדיר בבנק ישראל ובגופים כלכליים רבים העוקבים אחר ההתפתחויות במשק הישראלי. גם בחו"ל המעקב אחר שער החליפין הריאלי מקובל ומתבצע בתדירות גבוהה. כך, למשל, מציגה קרן המטבע הבין-לאומית בדוח השנתי שלה על כל אחת מהחברות בה את רמתו של שער החליפין הריאלי ביחס לרמתו בשיווי המשקל של הטווח הארוך.

עבודות מחקר רבות עוסקות בשאלת רמתו של שער החליפין הריאלי ובשאלות הקשורות אליה, כהשפעתו של שער החליפין הריאלי על החשבון המסחרי, על הביקושים, על ההיצע ועל הצמיחה. בבנק ישראל בחנו אקשטיין ופרידמן (2011)¹ לאחרונה את התפתחותו של שער חליפין הריאלי בשנים 1995–2010 בהדגשת העשור האחרון. אקשטיין ופרידמן מוצאים כי שער החליפין הריאלי בשנת 2006 היה מפותח בכ-8 אחוזים ביחס לרמתו בשיווי המשקל של הטווח הארוך, וכי בשנת 2010 ייתכן שהיה ייסוף יתר קל.

למרות הקשר ההדוק והמידי בין שער החליפין הריאלי לבין הפער בין המחירים המקומיים למחירי חו"ל², הדיון בשער החליפין הריאלי מתנהל בדרך כלל ביחס למשק עצמו ("שער החליפין הריאלי מיוסף/מפוחת ביחס לרמת שיווי המשקל"), ולרוב אינו מחובר ישירות לשאלה אם מחירי המוצרים במשק

¹ Eckstein Z. and Friedman A. (2011), "The Equilibrium Real Exchange Rate for Israel", BIS Papers No. 57 pp. 201-214.

² על פי הגדרה, שער החליפין הריאלי הוא יחס המחירים בין המשק המקומי לחו"ל. עקב קושי בהשוואת רמות מחירים בין משקים שונים, מחושב שער החליפין לעיתים רק כמדד, כך שהמעקב הוא אחר שיעורי השינוי במדד, ללא דיון ברמה.

המקומי יקרים יותר או זולים יותר מאשר בחו"ל. זאת, ככל הנראה, משום ששער החליפין הריאלי מחושב על סמך מצרף של כלל המוצרים במשק, ולכן לא ניתן להשליך מרמתו על פער במחירו של מוצר בודד או קבוצה של מוצרים ספציפיים.³ מלבד זאת, מיצוע המחירים לצורך חישוב שער החליפין הריאלי נעשה לא רק ברמת המוצר, אלא גם ברמת המדינות שעמן המשק המקומי נמצא בקשרי סחר, כך שקיים קושי אינטואיטיבי במעבר בין רמת שער החליפין הריאלי להשוואה של המחירים בין המשק המקומי לחו"ל. על כל אלה נוסף קושי אובייקטיבי אחר: הואיל וחישובו של שער החליפין הריאלי נשען בדרך כלל על הנחות שונות, התוצאה שלו עשויה להיות במחלוקת.

אחד המדדים המקובלים בספרות להשוואה בין-לאומית של רמות מחירים הוא מדד ה-PPP (Parity Purchasing Power – שוויון כוח הקנייה). לאחרונה השווה פריש (2011)⁴ את המחירים בישראל למחירים בחו"ל על פי מדד זה, ומצא כי מחירי הצריכה הפרטית בישראל בשנת 2009 היו גבוהים בכ-15 אחוזים מאשר במדינות שבהן רמת תוצר לנפש דומה לרמתה בישראל. להלן נעשה שימוש במדדי המחירים המחושבים על ידי ה-Eurostat ו-OECD להשוואת רמות המחירים של התוצר, הצריכה הפרטית, וכן של מצרפים שונים המרכיבים את הצריכה הפרטית.⁵ מהנתונים עולה כי רמת המחירים הממוצעת של מחירי הצריכה הפרטית בישראל בשנת 2010 הייתה גבוהה יחסית לרמותיהם בשאר חברות OECD; זאת כאשר מביאים בחשבון שרמת ההכנסה לנפש בישראל נמוכה מהממוצע במדינות OECD. ישנם מוצרי צריכה ספציפיים שמחיריהם בישראל גבוהים במיוחד, ולעומתם במוצרי צריכה אחרים המחירים בישראל אינם שונים מהותית ממוצרי דומים במדינות מתועשות אחרות.

ב. רמותיהם של מחירי התוצר והצריכה הפרטית בישראל

ממצא מוכר מהספרות הוא שרמת מחירי התוצר במשק מתואמת עם רמת ההכנסה לנפש בו. הסבר מקובל לקשר ההדוק בין שני משתנים אלו, המתקיים הן במשק ספציפי הצומח על פני זמן, והן בחתך רוחב בין מדינות, נשען על הבדלים ביחס בין פריון הענפים הסחירים לזה של הענפים הלא-סחירים [Balassa (1964) ו-Samuelson (1964)]⁶. ההנחה על פי הסבר זה היא כי היחס בין הפריון בענפים הסחירים לפריון בענפים הלא-סחירים גבוה יותר במדינות העשירות, ולכן במדינות אלו גם היחס בין מחירי המוצרים הלא-סחירים למחירי הסחירים גבוה יותר. כיוון שאנו מצפים לשוויון מחירים בין משקים במוצרים הסחירים, מתקבל כי גם מחירי המוצרים הלא-סחירים ורמת המחירים הכללית במשקים עשירים יותר הם גבוהים יותר.⁷ לקשר החיובי בין ההכנסה לנפש לרמת המחירים יש גם הסברים חלופיים, ובראשם ההסבר של

³ "מדד הביג-מק" של ה"אקונומיסט" היה שונה מבחינה זו, שכן הוא הציג באופן ישיר את מחיר ה"ביג-מק" במקומות שונים בעולם.

⁴ ר' פריש (2011), "מידע למוחים באוהלים - האם מחירי הצריכה בישראל גבוהים?", תזכיר פנימי לדיון המוניטרי החודשי, בנק ישראל, ספטמבר 2011.

⁵ הנתונים ההשוואתיים מסוג PPP, המחושבים על ידי ה-Eurostat ו-OECD נחשבים לטובים יחסית, ומקובלים בספרות להשוואה בין-לאומית של רמות מחירים. ואולם, חשוב לציין כי נתונים מסוג זה אינם נקיים מחולשות, שכן לצורך בניית המדדים יש להתגבר על בעיות שונות – למשל השוואת מחירים של סלי צריכה שונים (שהרי סלי הצריכה אינם זהים בין מדינות), או השוואת מוצרים באיכויות שונות, קושי הבולט במיוחד במוצרים לא-סחירים. חולשות אלו עלולות ליצור הטיה במדדים, במיוחד אם סלי הצריכה שונים באופן חריג בין מדינות. אף על פי כן סביר כי בעיות אלו אינן חריפות כשהשוואה היא בין מדדים לרמות המחירים של מדינות החברות ב-OECD. לפירוט אופן חישוב המדד ב-Eurostat ו-OECD ראו: www.oecd.org/std/ppp/manual.

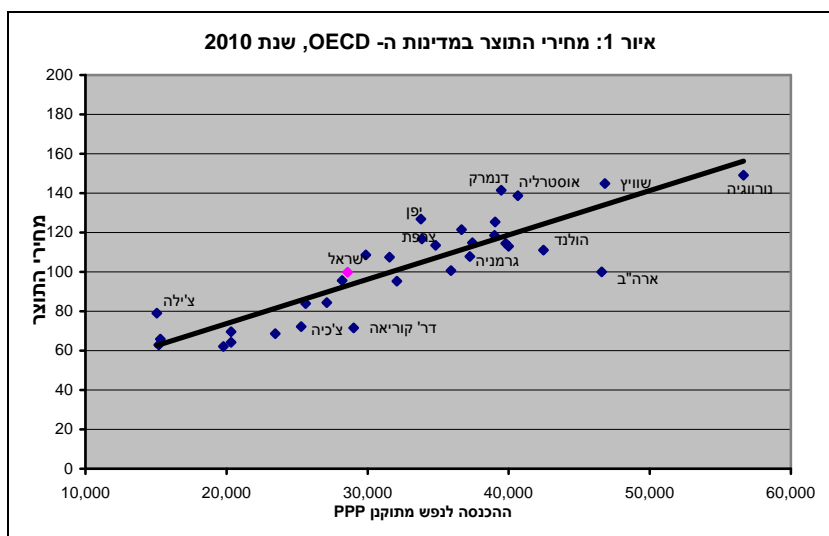
⁶ B. Balassa (1964). "The Purchasing Power Parity Doctrine: A Reappraisal", *Journal of Political Economy* 72(6), pp. 584-96.

Samuelson P.A. (1964), "Theoretical Notes on Trade Problems" *Review of Economics and Statistics* 46, May, 144-155.

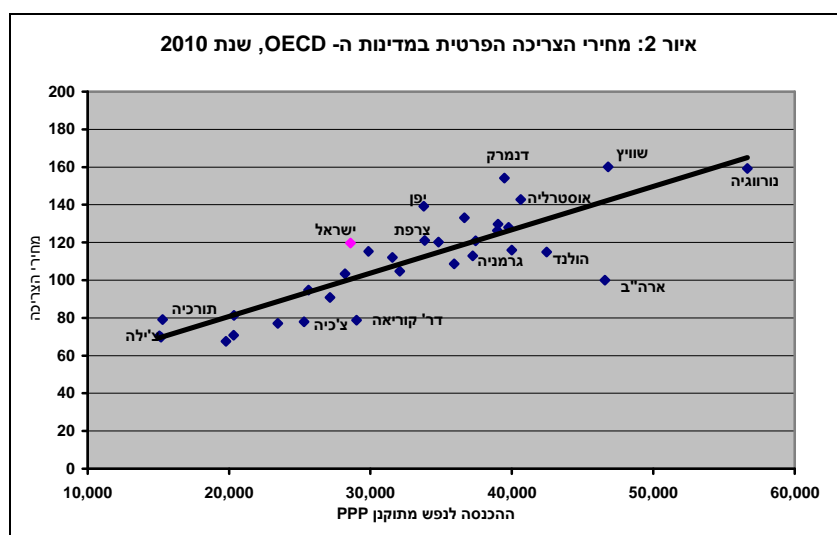
⁷ המתאם החיובי בין רמת המחירים לרמת התוצר לנפש מתקיים בדרך כלל גם במוצרים הסחירים, מפני שגם מוצרים אלו מכילים רכיב לא סחיר – למשל הפצה ושיווק.

⁸ Kravis and Lipsey (1983) ו-⁹ Bhangwati (1984), הטוענים כי הקשר החיובי בין רמת ההכנסה לנפש לרמת המחירים במשק נובע מיחס הון לעובד גבוה יותר במשקים העשירים יותר, ומכך שהמוצרים הלא-סחירים הם עתירי עבודה בהשוואה למוצרים הסחירים.

איור 1 מציג את רמת מחירי התוצר בשנת 2010 בישראל ובמדינות OECD¹⁰. ניתן לראות כי רמת מחירי התוצר בישראל בשנת 2010 הייתה גבוהה (בכ-7 אחוזים) מזו שהייתה צפויה, בהנחה שמתקיים קשר ליניארי בין רמת ההכנסה לנפש למחירי התוצר, אולם פער זה אינו מובהק מבחינה סטטיסטית, והוא קטן יחסית גם בהשוואה למרחק של משקים אחרים מקו הרגרסיה. בחינה דומה של מחירי הצריכה הפרטית מלמדת שאלו גבוהים בקרוב ל-20 אחוזים מהצפוי על פי קו הרגרסיה. סטייה זו היא משמעותית, אף כי היא אינה מובהקת מבחינה סטטיסטית (איור 2)¹¹.

המקור: מדדי PPP, OECD

המקור: מדדי PPP, OECD

⁸ I. Kravis. and R. Lipsey (1983). "Toward an Explanation of National Price Levels", Princeton Studies in International Finance, No. 52.

⁹ J. Bhangwati (1984). "Why Are Services Cheaper in Poor Countries", Economic Journal, 94(374), 279-286.

¹⁰ למעט לוקסמבורג, שהתצפית שלה חריגה, עקב היותה משק זעיר ופתוח שבו רמת ההכנסה לנפש כפולה מאשר בהולנד.

¹¹ הרצת רגרסיות כאשר המשתנה המוסבר והמשתנה המסביר מבוטאים באמצעות הלוגריתם הטבעי נותנת תוצאות דומות, ולכן, לשם נוחות ההצגה אנו מציגים באיורים את נתוני הרמות.

רמת המחירים בישראל בהשוואה בין-לאומית מושפעת רבות מהרמה של שער החליפין הנומינלי. ברמת המחירים היחסית בישראל לאורך העשור האחרון הייתה תנודתיות, והיא הושפעה במידה רבה מהתנודתיות בשער החליפין. כך, למשל, בשנים 2005 ו-2006, כששער השקל ביחס לדולר היה קרוב ל-4.5 שקלים לדולר, ושער החליפין הנומינלי האפקטיבי היה מפותח בכ-15 אחוזים ביחס לרמתו בשנת 2010, רמת מחירי הצריכה הפרטית בישראל הייתה קרובה לקו הרגרסיה, המתאר את הקשר בין רמת ההכנסה לנפש לרמת מחירי הצריכה הפרטית במדינות OECD. בשנת 2001, שמקובל לחשוב כי שער החליפין בה היה מיוסף, רמתם של מחירי הצריכה הפרטית הייתה גבוהה בקרוב ל-20 אחוזים מהאומדן על פי הרגרסיה¹². נציין כי למרות התנודתיות של שער החליפין הנומינלי בישראל רק בשתיים מעשר השנים האחרונות רמת המחירים בישראל הייתה נמוכה מהרמה הצפויה במשק שבו ההכנסה לנפש היא כמו בישראל, ובממוצע של העשור האחרון רמת המחירים בישראל הייתה גבוהה בכ-6 אחוזים מזו הצפויה במשק כזה.

ג. השוואה בין-לאומית של מחירי המוצרים המרכיבים את הצריכה הפרטית

המחיר הגבוה של מוצרי הצריכה בישראל מבטא שילוב – מחירים גבוהים-במיוחד (בהשוואה בין-לאומית) של מוצרים מסוימים ולעומתם מחירים סבירים של מוצרים אחרים. להלן נציג השוואה בין-לאומית של מצרפים שונים בצריכה הפרטית, המבוססים כאמור על נתונים השוואתיים של ה-Eurostat ו-OECD. נתונים אלו מתפרסמים אחת לשלוש שנים, והשנה האחרונה שלגביה הם פורסמו עד כה היא שנת 2008. באמצעות שימוש במדדי המחירים לצרכן ובשינויים בשער החליפין הנומינלי ובתוצר לנפש, נציג גם הערכה של התפתחות מחירי הסעיפים השונים של מוצרי הצריכה בהשוואה בין-לאומית, המעודכנת לשנת 2010.

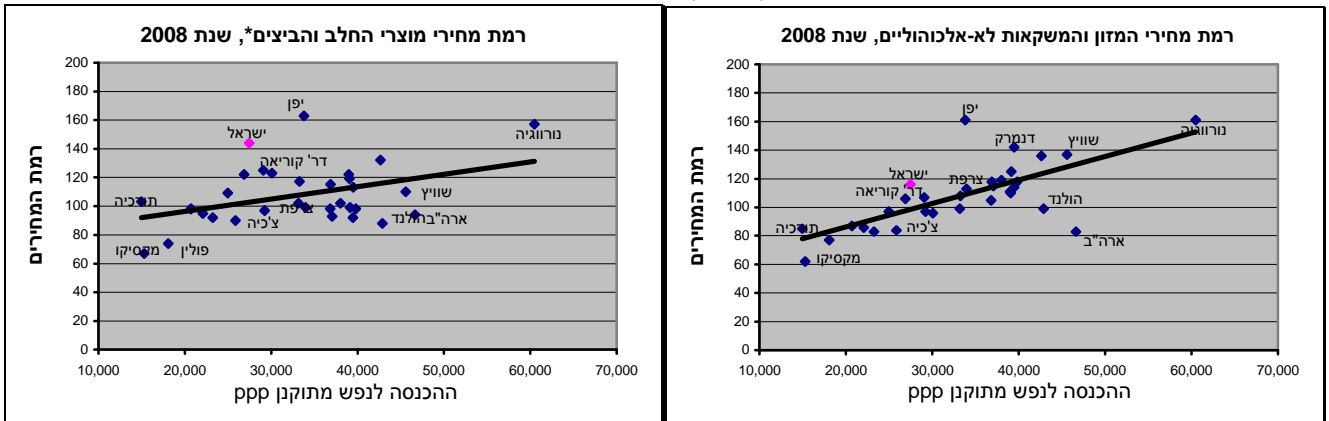
באיור 3 ניתן לראות את מחירי סעיף המזון ומוצרים נבחרים המרכיבים אותו בישראל ובמדינות OECD בשנת 2008. באותה שנה מחירי המזון בישראל היו גבוהים בכ-15 אחוזים מהממוצע במדינות OECD. אומדן על פי רגרסיה ליניארית מעלה שמחירי המזון בישראל בשנת 2008 היו גבוהים בקרוב ל-20 אחוזים מן המצופה במשק שבו רמת ההכנסה לנפש דומה לרמתה בישראל¹³. על פי התפתחות המחירים, שער החליפין של השקל ביחס לאירו והתפתחות התוצר לנפש בישראל ובאירופה בין השנים 2008 ו-2011, ניתן להעריך כי בשלוש השנים האחרונות הוסיפו מחירי המזון בישראל והתייקרו בהשוואה למדינות גוש האירו בכ-10 אחוזים נוספים. ביחס לארה"ב הם לא השתנו משמעותית באותה התקופה. סביר כי העדר מע"מ מופחת על מוצרי המזון בישראל (למעט פירות וירקות, הפטורים ממע"מ) תורם למחירים הגבוה יחסית, אך תורמים לכך גם גורמים נוספים, הקשורים למבנה השוק של מוצרי מזון ספציפיים. מוצרי החלב, הדגים והמשקאות הלא-אלכוהוליים בולטים במיוחד במחיריהם הגבוהים בהשוואה בין-לאומית. בשנת 2008 היה פער של יותר מ-30 אחוזים בין מחיריהם בישראל לאלה הצפויים על פי אומדני הרגרסיה¹⁴. אמנם ייסוף שער החליפין הנומינלי בשנת 2008 תרם לעלייתם במידה מסוימת, אולם ההסבר המרכזי למחיר הגבוה יחסית של מוצרי החלב, הדגים, והמשקאות הקלים נעוץ בגורמים אחרים. ראיה לכך היא שמחירי רכיבים אחרים בסל התצרוכת לא התקבלו כגבוהים במיוחד בהשוואה בין-לאומית. (ראו להלן.) על פי התפתחות שער החליפין הנומינלי, המחירים והתוצר לנפש בין השנים 2008 ו-2011 נראה כי פער המחירים ביחס למדינות גוש האירו במוצרי החלב, הדגים והמשקאות הלא-אלכוהוליים התרחב בשנתיים אלו בשיעור של 5 עד 15 אחוזים.

¹²אף כי פער המחירים ביחס לקו הרגרסיה אינו מובהק סטטיסטית.

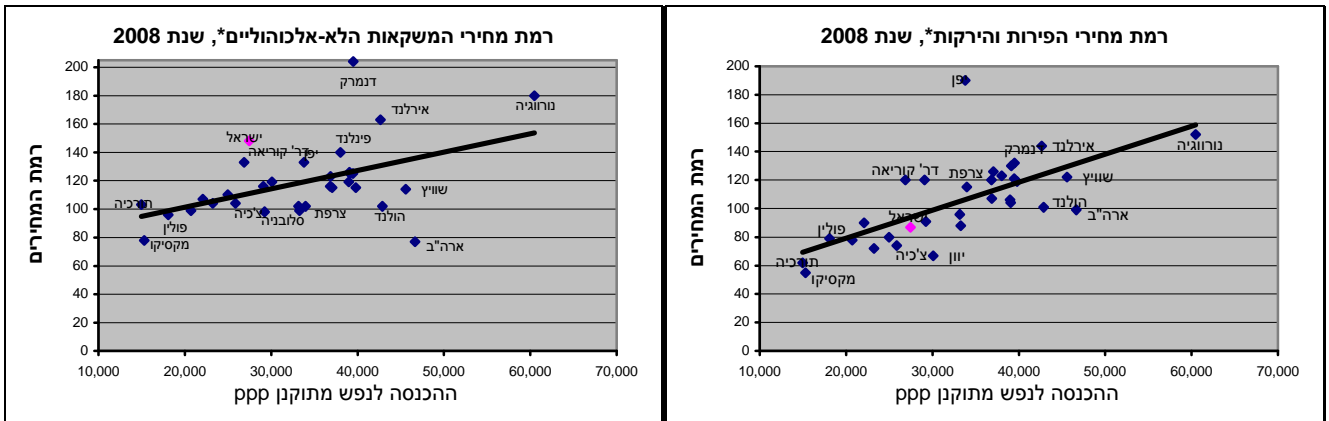
¹³נציין כי פער זה אינו מובהק סטטיסטית.

¹⁴לגבי מוצרי החלב הפער מובהק ברמת מובהקות של 5 אחוזים, ולגבי מוצרי הדגים – ברמת מובהקות של 10 אחוזים.

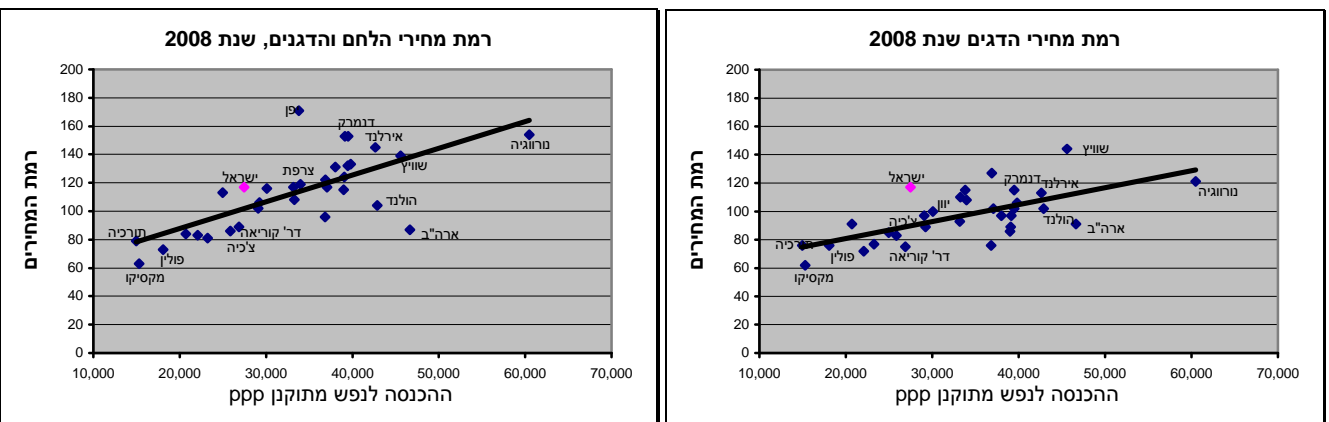
איור 3: מחירי המזון וחלק מרכיביו במדינות OECD¹⁵

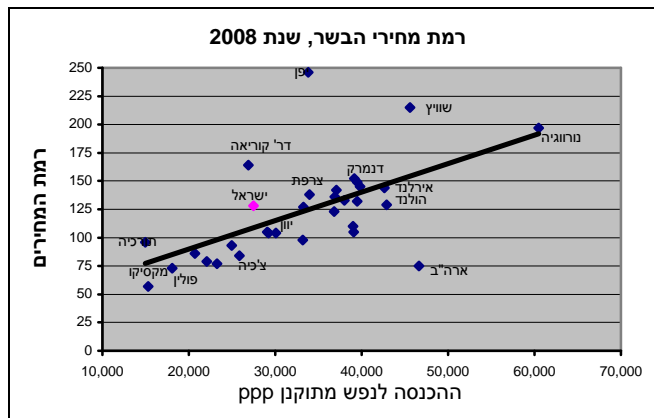
* רכיב מוצרי החלב וביצים מהווה יותר מ-15 אחוזים מסל המזון ו-2.5 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל. * המזון ומשקאות לא-אלכוהוליים (ללא ארוחות מחוץ לבית) מהווה כ-14 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

* רכיב המשקאות הלא-אלכוהוליים מהווה כ-5 אחוזים מסל המזון וקרוב לאחוז מסל הצריכה הפרטית בישראל. * רכיב הפירות והירקות מהווה יותר מ-20 אחוזים מסל המזון ו-3.2 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

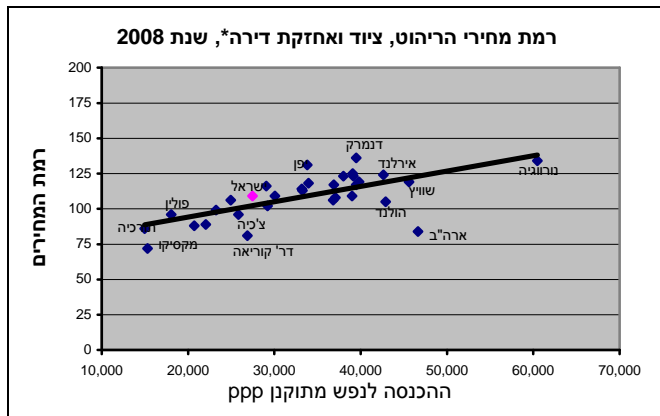
* הלחם והדגנים ומוצרי הבצק מהווים כ-15 אחוזים מסל המזון וכ-2.5 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל. * הדגים מהווים כ-4 אחוזים מסל המזון וכחצי אחוז מסל הצריכה הפרטית בישראל.

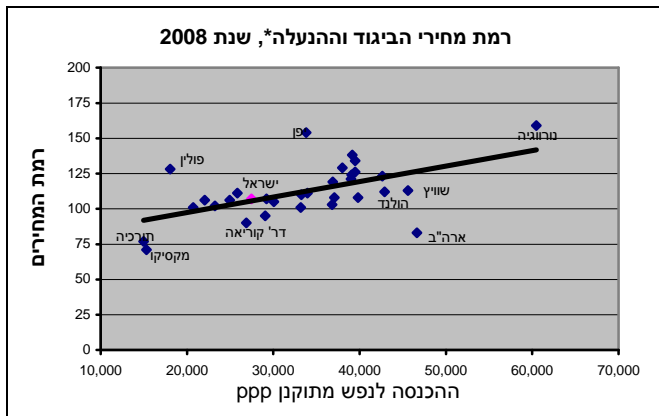
* הבשר (ללא עופות) מהווה כ-10 אחוזים מסל המזון וכ-1.5 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל. המקור: מדדי OECD, PPP. המשקולות בסל הצריכה בישראל, הלמ"ס.

¹⁵ ללא לוקסמבורג וצ'ילה.

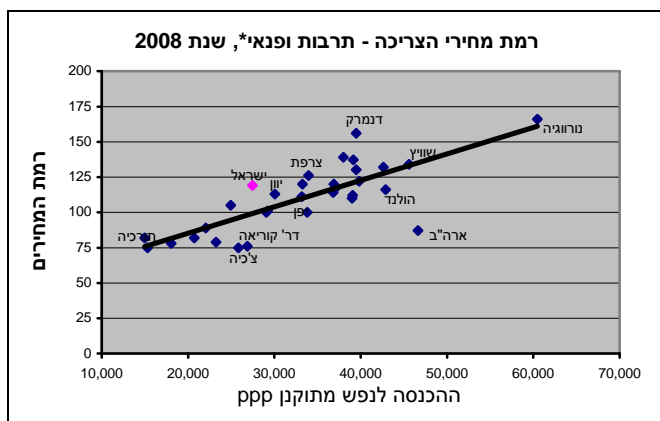
איור 4: מחירי רכיבים שונים בצריכה הפרטית במדינות ה-OECD

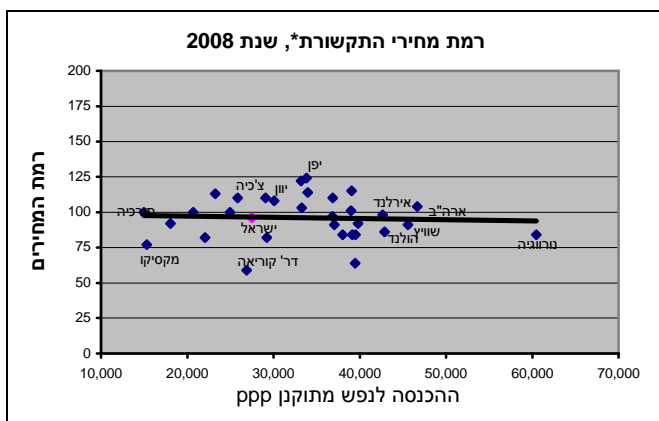
* ההוצאה על ריהוט, ציוד ואחזקת דירה מהווה כ-5 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

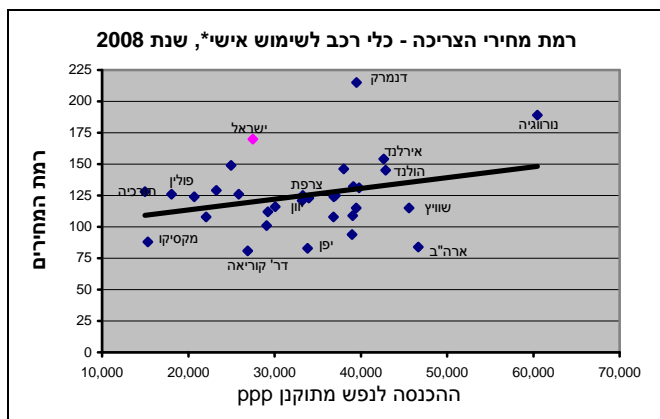
* ההוצאה על ביגוד וההנעלה מהווה כ-3 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

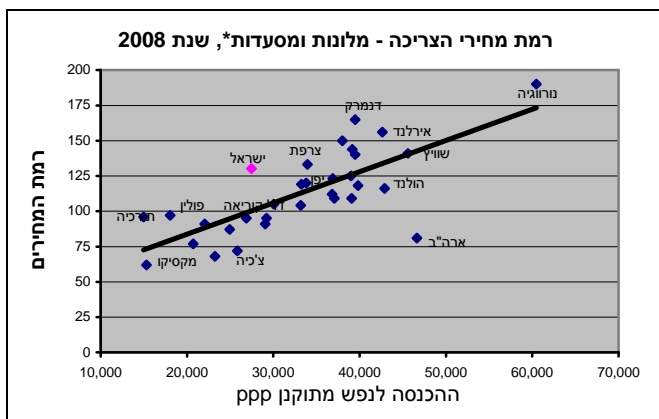
* ההוצאה על תרבות ופנאי (ללא בתי מלון) מהווה כ-6 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

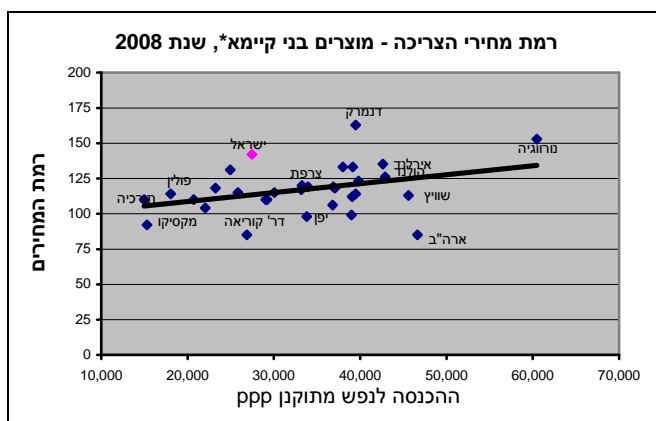
* ההוצאה על שירותי תקשורת מהווה כ-3.4 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

* ההוצאה על כלי רכב (מכוניות ואפנוניים) מהווה כ-4 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

* ההוצאה על מלונות ומסעדות מהווה כ-3 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

* ההוצאה על מוצרים בני קיימא מהווה כ-10 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

המקור: מדיי OECD, PPP. המשקולות בסל הצריכה בישראל, הלמ"ס.

נראה כי מוצרי החלב הם ייחודיים מבחינת ההגנה והסבסוד שהם זוכים לו במשקים שונים במדינות OECD, כאשר כושר ההסבר הנמוך של הרגרסיה שבה המשתנה המוסבר הוא מחיר מוצרי החלב, וכן השיפוע הנמוך של קו הרגרסיה תומכים בהערכה זו. בישראל שיעורי המכס על חלב ועל חמאה הם כ-150 אחוזים, ושיעור המכס על גבינות גבוה גם הוא. מבחינה זו משק החלב בישראל הוא סגור, ומחיר מוצרי החלב מושפע ממבנה משק זה, שהוא אינו תחרותי, והפיקוח על מחיריו לצרכן מצומצם. שוק מוצרי הדגים לוקה אף הוא במכס גבוה ובתחרות נמוכה¹⁶. בדומה לשוק החלב, גם שוק מוצרי הבשר הטרי אינו פתוח לתחרות מחו"ל. המכס על בשר טרי (בקר ועוף) גבוה מאוד, ולמעשה אינו מאפשר תחרות בתחום הבשר הטרי מצד היבוא. על כך נוסף הביקוש למוצרים כשרים, שהם ייחודיים, ועמו הקושי של יצרני מוצרים לא כשרים להתחרות באופן חופשי בשוק¹⁷. חסמים אלו מקשים על התחרות ותומכים במחיר הגבוה יחסית של חלק ממוצרי המזון בישראל. גם לגבי המשקאות הלא-אלכוהוליים נראה כי הבעיה המרכזית הגורמת למחירים הגבוה יחסית הוא חוסר תחרות בענף, הנשלט על ידי שלושה יצרנים גדולים. לעומת מחירים הגבוה של מוצרי החלב, הדגים והמשקאות הקלים בסל המזון, מחירי הפירות והירקות בישראל נמוכים במקצת ממחיריהם בחו"ל, וזאת בעיקר הודות לפטור ממע"מ ולהעסקת עובדים זרים בענף החקלאות.

באיור 4 מוצגים מחירים השוואתיים של רכיבים נוספים בסל הצריכה הפרטית. ניתן לראות, למשל, כי מחירי הביגוד וההנעלה בישראל אינם גבוהים בהשוואה בין-לאומית, וזאת בניגוד למרבית רכיביו של סל הצריכה הפרטית. סביר כי זוהי תוצאה של החשיפה המשמעותית ליבוא והתחרות בענף. בשלושת השנים האחרונות לא חל שינוי משמעותי במחיר היחסי של מוצרי ההלבשה וההנעלה בישראל; בהשוואה למדינות גוש האירו מחירים היחסי עלה בכ-4 אחוזים ובהשוואה לארה"ב הוא ירד בכאחוז.

את שיפוע קו הרגרסיה ניתן להסביר במרבית המקרים, כאמור, על פי מידת הסחירות של המוצר: ככל שהמוצר סחיר יותר נצפה כי השונות של מחירו בין שווקים שונים בעולם תהיה נמוכה יותר, וכי הקשר בין מחירו במשק מסוים לרמת ההכנסה לנפש באותו המשק יהיה רופף יותר. לדוגמה: על פי הרגרסיות השונות עלייה של ההכנסה לנפש בעשרה אחוזים צפויה לתרום לעלייה של מחירי הביגוד וההנעלה, שהם מוצרים סחירים, בכ-3 אחוזים, לעומת תרומה של יותר מ-5 אחוזים לעליית מחיריהם של מוצרי התרבות והפנאי. נראה כי כלל זה אינו תקף לגבי מחירים של שירותי התקשורת. תקשורת היא ענף לא סחיר (אף כי ההון המושקע בו הוא סחיר), שמונופולים טבעיים, או כמה פירמות בודדות שולטים בו. מפני היתרונות-לגודל בענף התקשורת ובשל חסמי כניסה שונים הענף אינו תחרותי במידה מספקת במשקים רבים. סביר אפוא שהבדלים ברגולציה ובפיקוח על המחירים משפיעים על מחיריהם של שירותי התקשורת הרבה יותר מאשר ההכנסה לנפש. מחיר שירותי התקשורת בשנת 2008 בישראל היה נמוך במקצת מן הממוצע במדינות OECD. אולם בין השנים 2008 ו-2011 עלו מחיריהם של שירותי התקשורת בישראל בכ-20 אחוזים ביחס לגוש האירו, ובכ-10 אחוזים בהשוואה לארה"ב.

¹⁶ בענף פועלים שלושה משווקים גדולים. (על פי: ע' גרינשטיין-דקר (2011), "היבטים כלכליים של הרפורמה הסביבתית בענף המדגה", החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה, משרד החקלאות ופיתוח הכפר).
¹⁷ מרבית רשתות השיווק בישראל הן כשרות, עובדה המקשה על ההפצה של מוצרים לא כשרים ועל התחרות בשוק מצד היבואנים.

נספח 1 - נתונים מפורטים של איורים 1 ו-2:

התוצר לנפש מתוקן PPP ורמת מחירי התוצר ומחירי הצריכה הפרטית, 2010

מחירי הצריכה הפרטית	מחירי התוצר	התוצר לנפש מתוקן PPP, 2010 (דולרים שוטפים)	
142.7	138.7	40,644	Australia
115.9	113	39,991	Austria
120.8	114.7	37,435	Belgium
126.3	118.6	38,989	Canada
70.5	79.0	15,061	Chile
77.9	72.2	25,299	Czech Republic
154.3	141.5	39,476	Denmark
81.3	69.6	20,330	Estonia
133.1	121.4	36,653	Finland
121.1	116.7	33,835	France
112.8	107.8	37,235	Germany
103.4	95.7	28,189	Greece
70.9	64.2	20,325	Hungary
120.2	113.5	34,828	Iceland
128	114.5	39,778	Ireland
119.6	99.8	28,571	Israel
112.1	107.4	31,563	Italy
139.1	126.9	33,771	Japan
78.8	71.6	29,004	Korea
69.9	121.3	15,186	Mexico
114.9	62.9	42,475	Netherlands
115.3	111.0	29,865	New Zealand
159.4	108.6	56,648	Norway
67.7	149.1	19,784	Poland
94.8	62.1	25,612	Portugal
77.1	84.0	23,448	Slovak Republic
90.9	68.6	27,116	Slovenia
104.7	84.4	32,076	Spain
129.6	95.2	39,034	Sweden
160.2	125.3	46,815	Switzerland
79.2	144.8	15,301	Turkey
108.6	65.9	35,917	United Kingdom
100	100.7	46,588	United States

המקור: נתוני ה-OECD

נספח 2 - נתונים מפורטים של איורים 3 ו-4: התוצר לנפש מתוקן PPP ורמות המחירים של רכיבי הצריכה הפרטית, 2008

מוצרים בני קיימא	כלי רכב	מלונות ומסעדות	תרבות ופנאי	תקשורת	ריהוט, ציוד, ואחזקת דירה	ביגוד והנעלה	דגים	להם ודגנים	בשר	משקאות לא-אלכוהוליים	פירות וירקות	מוצרי חלב וביצים	מזון ומשקאות לא-אלכוהוליים	תוצר לנפש מתוקן PPP, 2008 (דולרים שוטפים)	
112	109	109	112	115	125	124	89	124	105	126	104	119	110	39,058	Australia
123	131	118	122	92	119	108	106	133	145	115	119	98	118	39,801	Austria
119	124	123	120	110	117	119	127	122	136	123	107	115	118	36,879	Belgium
99	94	125	110	101	109	121	86	115	110	119	106	122	111	38,989	Canada
115	126	72	75	110	96	111	83	86	84	104	74	90	84	25,845	Czech Republic
163	215	165	156	84	136	134	115	153	149	204	132	113	142	39,494	Denmark
104	108	91	89	82	89	106	72	83	79	107	90	95	86	22,070	Estonia
133	146	150	139	84	123	129	97	131	133	140	123	102	119	38,000	Finland
119	123	133	126	114	118	111	108	119	138	102	115	99	113	33,963	France
118	125	109	117	91	108	108	102	117	142	115	126	93	115	37,060	Germany
115	116	105	113	108	109	105	100	116	104	119	67	123	96	30,077	Greece
110	124	77	82	100	88	101	91	84	86	99	78	98	87	20,700	Hungary
133	132	144	137	84	123	138	97	153	152	125	130	99	125	39,136	Iceland
135	154	156	132	98	124	123	113	145	144	163	144	132	136	42,644	Ireland
142	170	130	119	96	109	107	117	117	128	148	87	144	116	27,464	Israel
120	125	119	120	103	113	110	110	108	127	99	88	117	108	33,269	Italy
98	83	120	100	124	131	154	115	171	246	133	190	163	161	33,805	Japan
85	81	95	76	59	81	90	75	89	164	133	120	122	106	26,877	Korea
92	88	62	75	77	72	71	62	63	57	78	55	67	62	15,291	Mexico
126	145	116	116	86	105	112	102	104	129	102	101	88	99	42,887	Netherlands
110	101	91	100	110	116	95	97	102	105	116	120	125	107	29,077	New Zealand
153	189	190	166	84	134	159	121	154	197	180	152	157	161	60,480	Norway
114	126	97	78	92	96	128	76	73	73	96	79	74	77	18,062	Poland
131	149	87	105	100	106	106	85	113	93	110	80	109	97	24,957	Portugal
118	129	68	79	113	99	102	77	81	77	104	72	92	83	23,245	Slovak Republic
110	112	95	101	82	102	107	89	106	104	98	91	97	97	29,221	Slovenia
117	121	104	111	122	114	101	93	117	98	102	96	102	99	33,173	Spain
114	115	140	130	64	117	126	102	132	132	125	121	92	114	39,475	Sweden
113	115	141	134	91	119	113	144	139	215	114	122	110	137	45,586	Switzerland
110	128	96	82	100	86	77	76	79	96	103	62	103	85	14,962	Turkey
106	108	112	114	97	106	103	76	96	123	116	120	98	105	36,817	United Kingdom
85	84	81	87	104	84	83	91	87	75	77	99	94	83	46,647	United States
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	--	OECD*

המקור: נתוני ה-OECD